

25 вересня 2025 р.

Очно-дистанційний
формат проведення

Всеукраїнська
науково-
практична
конференція

Дошкільна освіта в Україні: актуальні проблеми, досвід та перспективи

Збірник наукових та науково-методичних праць

Міністерство освіти і науки України

Хмельницька обласна рада

Департамент освіти і науки Хмельницької ОДА

Хмельницький обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти імені Анатолія Назаренка

Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Полтавська академія неперервної освіти
імені М.В.Остроградського

Карпатський національний університет
імені Василя Стефаника

Херсонська академія неперервної освіти

Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

**Міністерство освіти і науки України
Хмельницька обласна рада
Департамент освіти та науки Хмельницької ОДА
Хмельницький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
імені Анатолія Назаренка
Донецький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти
Полтавська академія неперервної освіти ім. М.В. Остроградського
Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Херсонська академія неперервної освіти
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича**

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ТА НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Дошкільна освіта в Україні: актуальні проблеми, досвід та перспективи

**(за матеріалами Всеукраїнської науково-практичної конференції)
25 вересня 2025 року**

Хмельницький 2025

Дошкільна освіта в Україні: актуальні проблеми, досвід та перспективи / Зб. наук. та наук.-метод. праць [ред. кол.: В.І.Очеретянко (гол.) та ін.]. Хмельницький. ХОІППО ім. А. Назаренка. 2025. 355 с.

Рецензенти:

Варецька О.В., професор кафедри дошкільної та початкової освіти Комунального закладу «Запорізький обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» Запорізької обласної ради, доктор педагогічних наук, професор

Мельник І.М., заступник директора з навчально-виховної роботи КЗЗСО «Початкова школа №2 Хмельницької міської ради»

Редакційна колегія: **Вашеняк І. Б.**, проректор ХОІППО ім. А. Назаренка, кандидат історичних наук; **Романова О.В.**, завідувач кафедри педагогіки та психології дошкільної і початкової освіти ХОІППО ім. А. Назаренка, кандидат психологічних наук (відповідальна за випуск), **Харченко А. А.**, старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної і початкової освіти ХОІППО ім. А. Назаренка; **Свистак О.Л.**, старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної і початкової освіти ХОІППО ім. А. Назаренка; **Студенець О.А.**, старший викладач кафедри педагогіки та психології дошкільної і початкової освіти ХОІППО ім. А. Назаренка, кандидат педагогічних наук.

Рекомендовано до друку рішенням науково-методичної ради ХОІППО ім. А. Назаренка (протокол № 3 від 30 жовтня 2025 р.)

У збірнику вміщено статті, тези за матеріалами роботи Всеукраїнської науково-практичної конференції, яка відбулася 25 вересня 2025 року. У публікаціях порушено питання, пов'язані з проблемами й викликами дошкільної освіти в умовах сьогодення. Конференція об'єднала зусилля науковців та практиків щодо обговорення актуальних питань та проблем реалізації освітньої діяльності в умовах воєнного стану, обміну досвідом, окреслення перспектив.

Матеріали конференції адресовані широкому колу науковців, науково-педагогічних та педагогічних працівників, педагогам закладів дошкільної освіти та іншим педагогічним працівникам й освітянам, зацікавленим проблематикою конференції. Статті подаються в авторській редакції. За зміст статей несуть відповідальність автори публікацій.

ХОІППО ім. А. Назаренка, 2025

розвитку дитини, розширенню її соціальний досвіду, формуванню комунікативної компетентності і, загалом, різнобічному розвитку особистості.

Список використаних джерел

1. Абрамович С. Д., Чікарьова М. Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 472 с.
2. Байер О. М., Батліна Л. В., Богуш А. М. Світ дитинства : комплексна освітня програма для дошкільних навчальних закладів / за заг. наук. ред. Л. В. Батліної. Тернопіль: Мандрівець, 2015. 200 с. URL: <https://f.osvita.city/file/43/7svit-ditinstva-bogush.pdf> (дата звернення: 18.09.2025).
3. Бурова А. П. Організація ігрової діяльності дітей дошкільного віку. Тернопіль: Мандрівець, 2013. 296 с.
4. Вашуленко М. С. Компетентнісний підхід до перевірки мовних і мовленнєвих знань школярів. *Особливості розвитку знань школярів в Україні*: зб. тез доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 2-3 лютого 2009 р.). Київ, 2009. С. 16–17.
5. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 112 с. URL: https://libzv1960.ucoz.com/vidra-vikova_ta_ped-psikh..pdf (дата звернення: 17.09.2025).
6. Заброцький М. М. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : МАУП, 1998. 92 с. URL: http://univer.nuczu.edu.ua/tmp_metod/886/3abroc'kij.pdf (дата звернення: 18.09.2025).
7. Піроженко Т.О. Комунікативно-мовленнєвий розвиток дошкільника. Тернопіль : Мандрівець, 2010. 152 с.

Мардарова Ірина

доцент кафедри дошкільної педагогіки
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
кандидат педагогічних наук, доцент

Гуданич Наталія,

викладач Державного закладу «Південноукраїнський
національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Формування культури здоров'язбереження дітей у розвивальному середовищі закладу дошкільної освіти

Анотація. Розглядається проблема формування культури здоров'язбереження дітей дошкільного віку в умовах розвивального середовища закладу дошкільної освіти. Проаналізовано сучасні підходи до створення здоров'язбережувального освітнього середовища, зокрема організацію рухової активності, валеологічну просвіту, впровадження здоров'язбережувальних технологій, а також партнерську взаємодію з батьками. Визначено, що ефективне формування культури здоров'язбереження дітей можливе за умови комплексного впливу педагогічних, соціальних та сімейних чинників.

Ключові слова: здоров'язбереження, культура здоров'я, діти дошкільного віку, розвивальне освітнє середовище, здоров'язбережувальні технології, валеологічна компетентність, заклад дошкільної освіти.

Вступ. Сучасні суспільні трансформації, глобалізаційні процеси та зростання темпу життя значною мірою впливають на систему цінностей та спосіб

життєдіяльності людини, актуалізуючи проблему збереження й зміцнення здоров'я підростаючого покоління. Питання здоров'язбереження набуває особливої ваги у зв'язку з поширенням гіподинамії, збільшенням психоемоційних навантажень, інтенсифікацією інформаційних потоків, що зумовлюють ризики для гармонійного розвитку дітей. У дошкільному віці закладаються основи фізичного, психічного та соціального розвитку особистості, формуються ціннісні орієнтації й ставлення до здоров'я як провідної життєвої категорії, від якої залежить успішність подальшої соціалізації та життєдіяльності [2]. У цьому контексті особливого значення набуває створення в закладі дошкільної освіти розвивального середовища, яке не лише спрямоване на забезпечення гармонійного розвитку особистості, але й виступає ключовим чинником у формуванні культури здоров'язбереження. Освітнє розвивальне середовище має бути організоване таким чином, щоб забезпечувати інтеграцію різних аспектів виховання – фізичного, інтелектуального, емоційного й соціального, створюючи умови для повноцінного розвитку та самореалізації дитини [3].

Усвідомлення педагогами й батьками важливості раннього засвоєння дітьми норм і практик здоров'язбережувальної поведінки зумовлює необхідність пошуку ефективних шляхів та педагогічних технологій, здатних забезпечити високий рівень фізичного, психоемоційного й соціального благополуччя дітей дошкільного віку [9]. Саме у співпраці сім'ї та закладу дошкільної освіти можливе формування цілісної системи впливів, які закладають фундамент майбутньої культури здорового способу життя [1]. Формування культури здоров'язбереження дітей дошкільного віку розглядається як одне з ключових завдань сучасної педагогіки та дошкільної освіти, що зумовлено тим, що в ранньому дитинстві формуються базові життєві навички, ціннісні орієнтації та моделі поведінки, які визначають подальше ставлення особистості до власного здоров'я [6].

Основна частина. Дошкільний вік є сензитивним періодом для закладення фундаменту фізичного, психічного та соціального благополуччя дитини. Саме в цей час формуються базові поведінкові стратегії, установки та ціннісні орієнтації, які визначатимуть якість життя індивіда в майбутньому. Можна з упевненістю сказати, що формування культури здоров'язбереження виступає не просто як одне з завдань, а як ключовий пріоритет сучасної дошкільної освіти, інтегрований у всі сфери життєдіяльності дитини [3].

Проблематика формування культури здоров'язбереження у дітей дошкільного віку є надзвичайно актуальною в умовах сучасного українського суспільства, що зумовлено загостренням демографічної ситуації, зростанням рівня захворюваності серед дітей, а також необхідністю цілеспрямованого впливу на формування навичок здорового способу життя з раннього віку [12]. Проблематика формування культури здоров'язбереження у дітей дошкільного віку активно розробляється вітчизняними науковцями у галузях педагогіки, психології, медицини та валеології, серед яких можна виокремити дослідників (Т. К. Андрющенко, Н. А. Башавець, Р. В. Бедрень, Н. М. Вінарчук, О. А. Гнізділова, І. І. Демченко, Н. Ф. Денисенко, Г. І. Жара, Н. М. Захаревич, Н. В. Карленко, В. В. Коваленко, Л. В. Лохвицька, О. І. Попова та ін.).

Наукові розвідки з проблематики формування культури здоров'язбереження у дітей дошкільного віку мають міждисциплінарний характер і поєднують глибокі теоретичні засади з обґрунтованими практичними рекомендаціями щодо впровадження ефективних педагогічних технологій, які сприяють формуванню в дітей дошкільного віку позитивної мотивації до збереження власного здоров'я, формуванню здоров'язберігаючої поведінки, розвитку фізичної активності, гігієнічної грамотності та емоційного благополуччя. Дослідники акцентують увагу на важливості

створення сприятливого освітнього середовища, яке б сприяло всебічному розвитку особистості дитини, зокрема у сфері збереження і зміцнення здоров'я [4].

Окрему увагу в науковому дискурсі приділено розробці методичних підходів до організації оздоровчої роботи в закладах дошкільної освіти, впровадженню інноваційних програм з валеологічного виховання, а також активній взаємодії педагогів з батьками як необхідній умові забезпечення сталого впливу на формування культури здоров'я в дітей дошкільного віку [9]. Не можна не зважати на те, що формування культури здоров'язбереження розглядається як цілісний процес, що охоплює різні аспекти розвитку дитини – фізичний, емоційний, соціальний та когнітивний і вимагає системного підходу до організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти [8].

У нашому дослідженні культура здоров'язбереження дітей дошкільного віку розглядається як інтегроване особистісне утворення, що формується в процесі взаємодії дитини, сім'ї та закладу дошкільної освіти. Вона охоплює систему знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і моделей поведінки, спрямованих на збереження, зміцнення та розвиток фізичного, психічного і соціального здоров'я, а також на усвідомлення здоров'я як провідної життєвої цінності.

У сучасній педагогічній науці [1; 2; 4; 5; 8] культура здоров'язбереження дітей дошкільного віку формується внаслідок цілісного педагогічного впливу з урахуванням вікових та психофізіологічних особливостей дитини. Зміст культури здоров'язбереження визначається як система, що включає чотири взаємопов'язані структурні компоненти: когнітивний, емоційно-ціннісний (мотиваційний), діяльнісний (поведінковий), рефлексивний.

Когнітивний компонент – передбачає наявність у дитини науково обґрунтованих, доступних для її вікового розуміння знань про будову та функціонування організму людини, гігієнічні норми, основи раціонального харчування, значення рухової активності, чинники ризику для здоров'я та правила безпечної поведінки у побуті й соціумі. Когнітивний компонент не зводиться до простої суми фактів, а репрезентує цілісну систему уявлень, що дає змогу дитині усвідомлено формувати власну поведінку відповідно до принципів здорового способу життя. Наприклад, дитина знає, що фрукти та овочі містять вітаміни, необхідні для підтримки імунітету, а надмірне вживання солодких газованих напоїв може мати негативний вплив на стан зубів і шлунка.

Емоційно-ціннісний (мотиваційний) компонент – охоплює усвідомлення дитиною значущості здоров'я як базової життєвої цінності, формування стійкої позитивної установки на дотримання здорового способу життя, а також розвиток внутрішньої мотивації до здоров'язбережувальної поведінки. У цьому контексті важливим є позитивний емоційний досвід, що виникає в процесі рухової активності, догляду за собою, дотримання гігієнічних процедур. Наприклад, дитина відчуває радість від активних ігор на свіжому повітрі, демонструє задоволення від уміння самостійно чистити зуби та усвідомлює, що ці дії є важливими не лише через вимоги дорослих, а насамперед для її власного добробуту.

Діяльнісний (поведінковий) компонент – включає сформовані у дитини навички, уміння та звички, спрямовані на підтримку здоров'я, які реалізуються у повсякденній діяльності. Діяльнісний (поведінковий) компонент практичного втілення отриманих знань і мотиваційних установок у конкретних діях та поведінці. Наприклад, дитина самостійно мие руки перед їжею, бере активну участь у фізкультурних хвилинках, дотримується розпорядку дня, користується індивідуальними засобами гігієни.

Рефлексивний компонент – відображає здатність дитини (на елементарному рівні) усвідомлювати власний фізичний і психоемоційний стан, розпізнавати базові відчуття (втому, голод, біль) та адекватно реагувати на них. Формування

рефлексивного компонента є важливим для розвитку навичок самоспостереження, емоційного самоконтролю та своєчасного звернення по допомогу. Наприклад, дитина може повідомити дорослого про втому («Я втомився») і самостійно піти до зони відпочинку або сказати, що відчуває голод.

Інтеграція когнітивного, емоційно-ціннісного (мотиваційного), діяльнісного (поведінкового) та рефлексивного компонентів утворює основу валеологічної компетентності дітей дошкільного віку – здатності дитини свідомо, відповідально й ефективно вирішувати життєві завдання, пов'язані зі збереженням і зміцненням власного здоров'я. Така компетентність виступає одним із ключових показників готовності дитини до подальшого навчання й соціальної адаптації, а також є важливим чинником формування здоров'язбережувальної освітньої культури в цілому.

Формування культури здоров'язбереження дітей дошкільного віку являє собою цілеспрямований, системний та динамічний педагогічний процес, що здійснюється в освітньому просторі «дитина – педагог – сім'я» та спрямований на гармонійний розвиток у дитини системи знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і моделей поведінки, які забезпечують усвідомлене ставлення до власного здоров'я, а також здатність підтримувати й зміцнювати фізичне, психічне та соціальне благополуччя. Зазначений процес охоплює як пізнавальну, так і практичну сфери діяльності дитини, інтегруючи їх у єдину систему формування основ здорового способу життя.

Є впевненість у тому, що формування культури здоров'язбереження передбачає комплексну взаємодію усіх суб'єктів освітнього процесу, зокрема закладу дошкільної освіти, педагогів та сім'ї, що забезпечує неперервність та послідовність виховних впливів. У його структурі ключове місце посідають: застосування здоров'язбережувальних освітніх технологій, спрямованих на розвиток фізичного, психоемоційного й соціального здоров'я; організація різноманітних форм рухової активності, які сприяють фізичному розвитку та формуванню стійких мотивацій до збереження здоров'я; валеологічна просвіта, що забезпечує оволодіння дітьми елементарними знаннями про тіло, гігієну, безпеку життєдіяльності та профілактику захворювань; створення сприятливого освітнього й предметно-розвивального середовища, яке формує позитивний досвід і навички здорового способу життя [3].

Результати дослідження підтверджують справедливність ствердження, що формування культури здоров'язбереження дітей дошкільного віку ґрунтується на фундаментальних педагогічних засадах: принципах інтеграції освітніх впливів, вікового та індивідуального підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, а також гуманізації педагогічної діяльності. Його реалізація здійснюється через використання комплексу здоров'язбережувальних технологій, моделювання педагогічних ситуацій, організацію інтерактивної діяльності дітей, створення умов для розвитку рефлексивних умінь та залучення батьків до спільної діяльності. У цьому аспекті варто взяти до уваги, що формування культури здоров'язбереження дітей дошкільного віку постає не лише важливим педагогічним завданням, а й стратегічним чинником забезпечення їхнього всебічного розвитку та успішної соціалізації, що закладає підґрунтя для збереження й зміцнення здоров'я упродовж усього життя [1].

Проведений аналіз педагогічних та психологічних досліджень дозволяє стверджувати, що ефективність формування основ культури здоров'язбереження в дитини дошкільного віку знаходиться в прямій кореляційній залежності від якості організації розвивального освітнього середовища у закладі дошкільної освіти. Дане середовище виступає ключовим дидактичним компонентом і має відповідати низці структурованих вимог. Фундаментальною основою є відповідність середовища чинним санітарно-гігієнічним нормам та правилам безпеки, що передбачає: оптимізацію фізичних параметрів: відповідний температурний режим, рівень природного та штучного освітлення, якісний повітрообмін (регулярне провітрювання)

для профілактики стомлюваності та підтримання працездатності; створення умов фізичної та психологічної безпеки: усунення факторів травматизму, забезпечення захищеності дитини від емоційного тиску та створення атмосфери довіри, що є базою для її гармонійного розвитку [8].

Середовище закладу дошкільної освіти має бути інформативно насиченим та забезпечувати пізнавальну активність у сфері здорового способу життя. Для цього необхідно: зонування простору з чітким поділом на зони рухливої (активної) та спокійної діяльності, що сприяє регуляції поведінки та запобігає перевтомі, комплектування спеціальних дидактичних матеріалів та атрибутів, спрямованих на усвідомлення норм здоров'язбереження. До таких належать: тематичні ілюстрації, дидактичні ігри («Здорова їжа», «Режим дня», «Огірок чи цукерка?»), лото, що у ігровій формі формують уявлення про правильне харчування, гігієнічні навички, корисні звички та розпорядок дня [8].

Встановлено, що реалізація потреби дитини в русі та практичній діяльності є обов'язковою умовою для зміцнення фізичного здоров'я. Для розвитку рухової активності необхідне обладнання спеціалізованих фізкультурних куточків у групах та на території закладу дошкільної освіти, оснащених спортивним інвентарем (міні-комплекси, м'ячі, обручі, доріжки для профілактики плоскостопості тощо). Організація можливостей для трудової діяльності, зокрема, догляду за рослинами (куточки природи), сприяє не лише розвитку практичних навичок, але й формуванню відповідальності, емоційного сприйняття навколишнього середовища. Якість освітнього середовища безпосередньо впливає на психічний стан дитини. Воно має бути організоване так, щоб: сприяти формуванню стійкого позитивного психоемоційного стану, зниженню рівня тривожності, забезпечувати усвідомлення дитиною власної значимості, компетентності та безпеки через можливість вибору виду діяльності, доступу до матеріалів та отримання підтримки від вихователя [9].

Доведено, що цілісне, науково обґрунтоване та методично організоване розвивальне освітнє середовище виступає інтегративним фактором формування культури здоров'язбереження. Воно синтезує в собі санітарно-гігієнічні, безпекові, дидактичні, рухові та психологічні умови, що в комплексі забезпечують не лише опанування окремими знаннями про здоров'я, але й становлення стійкої мотивації дотримуватися його норм у повсякденному житті [8].

У цьому аспекті варто взяти до уваги, що формування культури здоров'язбереження відбувається через комплексний підхід, що інтегрує різні види діяльності: проведення тематичних бесід, читання художньої літератури (залучення творчої спадщини вітчизняних письменників, зокрема творів Івана Франка («Гриць шкільник», «Мишкина рада»), Лесі Українки («Боятись не треба»), що несуть у собі ідеї гігієни, працьовитого способу життя та перемоги розуму над страхом.), дидактичних ігор («Корисно-шкідливо»), проектну діяльність («Подорож краплини води»); використання сюжетно-рольових ігор («Лікарня», «Кафе здорового харчування»), рухливих ігор, що імітують тварин (для формування правильної постави), ігор-змагань; правильна організація харчування, денного сну, прогулянок, загартовувальних процедур (обтирання рук вологим рушником, ходіння босоніж по масажним килимкам) перетворює їх на звичку; проведення спільних заходів (спортивні свята, майстер-класи з приготування здорової їжі), консультування батьків щодо створення здоров'язберігаючого середовища вдома.

У 2024/2025 навчальному році, лабораторією «Педагогічні основи професійної підготовки вихователів» кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» було проведено соціологічне опитування серед вихователів закладів дошкільної освіти з метою з'ясувати стан, практики та проблеми у формуванні культури здоров'язбереження у дітей в умовах розвивального середовища. Переважну

більшість опитаних (понад 70%) склали досвідчені педагоги зі стажем понад 10 років, з яких близько 40% мають першу та вищу кваліфікаційні категорії, що свідчить про те, що відповіді ґрунтуються на значному практичному досвіді.

Матеріально-технічна база отримала найвищі оцінки щодо умов для фізичної активності (середня оцінка 4.2 з 5). Найнижчі оцінки педагоги поставили створенню умов для психоемоційного комфорту (кутки відпочинку) та наявності спеціалізованого дидактичного матеріалу (середня оцінка 3.1-3.4), що вказує на традиційний перекося бік фізичного розвитку в порівнянні з емоційним інтелектом.

Найпоширенішими елементами здоров'язбережувального середовища, створеними в групах, є: картотеки рухливих ігор та фізкультхвилинок (95% респондентів), інформаційні стенди для батьків (85%), схеми-алгоритми гігієнічних процедур (78%). Значно рідше зустрічаються куточки для релаксації та психоемоційного розвантаження (лише 25% педагогів), що підтверджує висновок про недостатню увагу до психологічного благополуччя.

Аналіз показав, що педагоги в основному сконцентровані на формуванні когнітивного (90%) та діяльнісного (поведінкового) (82%) компонентів (знання та навички). Найменше уваги приділяється рефлексивному компоненту (45%) – вмінню дитини розпізнавати та усвідомлювати власний емоційний і фізичний стан. Серед методів роботи беззаперечно домінують традиційні: словесні (бесіди, читання) – 98% та ігрові (95%). При цьому лише 15% педагогів використовують інноваційні методи (проектну діяльність, квести) систематично. Близько 50% застосовують їх лише епізодично, а третина – не використовують зовсім, що вказує на консерватизм у виборі педагогічних технологій або брак необхідних знань.

Як найефективніші форми взаємодії з батьками педагоги виділили: спільні заходи з дітьми (спортивні свята) – 75%, інформацію на сайті/у чатах (70%), тематичні батьківські збори (65%). Разом з тим, лише 20% респондентів оцінюють рівень залученості батьків як високий. Близько 65% вважають його середнім, а 15% – низьким, що свідчить про існування значного бар'єру між закладом і сім'єю, де батьки частіше виступають пасивними отримувачами інформації, аніж активними партнерами.

У відкритих питаннях педагоги сформулювали низку проблем, найчастіше згадувались: «Недостатнє матеріально-технічне забезпечення (відсутність сучасного обладнання, окремих приміщень для релаксації)», «Низька мотивація та залученість батьків у освітній процес», «Велика кількість дітей в групах, що ускладнює індивідуальну роботу», «Дефіцит сучасних методичних розробок та практичних посібників з акцентом на психоемоційний розвиток». Також у відкритих питаннях педагоги запропонували шляхи вирішення означених проблем: «Проведення тренінгів та майстер-класів для педагогів з використання інноваційних методик», «Активніше залучення батьків через практичні майстер-класи («Здорова кухня», «Ігри для зняття стресу») та створення спільних проєктів, «Розробка та впровадження в закладах дошкільної освіти програм, спрямованих конкретно на розвиток емоційного інтелекту та рефлексивних навичок у дітей».

Результати дослідження демонструють, що робота з формування культури здоров'язбереження в закладах дошкільної освіти ведеться переважно в традиційному ключі з сильним акцентом на фізичний розвиток та гігієнічні навички. Насущною потребою є переорієнтація на цілісний підхід, що включає рівну увагу до психоемоційного стану дитини, а також активізація використання сучасних педагогічних технологій і партнерської моделі співпраці з сім'єю. Встановлено, що важливою умовою формування культури здоров'язбереження є партнерська взаємодія педагогів і батьків. Ефективність виховного процесу значною мірою залежить від єдності вимог закладу дошкільної освіти та сім'ї. Педагоги виступають ініціаторами впровадження здоров'язбережувальних технологій, організовують

інформаційно-просвітницьку роботу з батьками, надають їм рекомендації щодо підтримки здорового способу життя дитини вдома. Сучасний заклад дошкільної освіти має забезпечувати комплекс умов, що сприяють гармонійному розвитку та зміцненню здоров'я дітей: безпечний і комфортний простір для перебування; оптимальний режим дня, що поєднує навчальну, ігрову та оздоровчу діяльність; екологічно безпечне середовище; психологічний клімат, що сприяє позитивним емоційним переживанням. Доведено, що розвивальне освітнє середовище виступає не лише засобом організації навчально-виховного процесу, а й чинником формування цілісної культури здоров'язбереження у дітей дошкільного віку.

Висновки. Проведене дослідження дало можливість сформулювати такі висновки:

1. Культура здоров'язбереження дітей дошкільного віку розглядається як інтегроване особистісне утворення, що формується в процесі взаємодії дитини, сім'ї та закладу дошкільної освіти. Вона охоплює систему знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і моделей поведінки, спрямованих на збереження, зміцнення та розвиток фізичного, психічного і соціального здоров'я, а також на усвідомлення здоров'я як провідної життєвої цінності.

2. Зміст культури здоров'язбереження визначається як система, що включає чотири взаємопов'язані структурні компоненти: когнітивний, емоційно-ціннісний (мотиваційний), діяльнісний (поведінковий), рефлексивний. Інтеграція когнітивного, емоційно-ціннісного (мотиваційного), діяльнісного (поведінкового) та рефлексивного компонентів утворює основу валеологічної компетентності дітей дошкільного віку – здатності дитини свідомо, відповідально й ефективно вирішувати життєві завдання, пов'язані зі збереженням і зміцненням власного здоров'я. Така компетентність виступає одним із ключових показників готовності дитини до подальшого навчання й соціальної адаптації, а також є важливим чинником формування здоров'язбережувальної освітньої культури в цілому.

3. Формування культури здоров'язбереження дітей дошкільного віку являє собою цілеспрямований, системний та динамічний педагогічний процес, що здійснюється в освітньому просторі «дитина – педагог – сім'я» та спрямований на гармонійний розвиток у дитини системи знань, умінь, навичок, ціннісних орієнтацій і моделей поведінки, які забезпечують усвідомлене ставлення до власного здоров'я, а також здатність підтримувати й зміцнювати фізичне, психічне та соціальне благополуччя. Зазначений процес охоплює як пізнавальну, так і практичну сфери діяльності дитини, інтегруючи їх у єдину систему формування основ здорового способу життя.

4. Результати дослідження демонструють, що робота з формування культури здоров'язбереження в закладах дошкільної освіти ведеться переважно в традиційному ключі з сильним акцентом на фізичний розвиток та гігієнічні навички. Насущною потребою є переорієнтація на цілісний підхід, що включає рівну увагу до психоемоційного стану дитини, а також активізація використання сучасних педагогічних технологій і партнерської моделі співпраці з сім'єю.

5. Ефективність формування культури здоров'язбереження зумовлюється створенням у закладі дошкільної освіти спеціально організованого розвивального середовища, яке забезпечує реалізацію різних напрямів роботи: організацію рухової активності, валеологічну просвіту, впровадження здоров'язбережувальних технологій, розвиток партнерської взаємодії з батьками. Результатом цього процесу є становлення у дітей дошкільного віку стійкої валеологічної компетентності, яка забезпечує їх здатність до усвідомленого ставлення до власного здоров'я та формування готовності підтримувати й зміцнювати його протягом усього життя.

Список використаних джерел

1. Андрющенко Т. К. Формування здоров'язбережувальної компетентності в дітей дошкільного віку: монографія. Умань: Жовтий О. О., 2014. 384 с.
2. Башавець Н. А. Теоретико-методичні засади формування культури здоров'язбереження як світоглядної орієнтації студентів вищих економічних навчальних закладів: дис. ... доктора пед. наук: 13.00.04. Одеса, 2012. 555 с.
3. Бедрань Р. В. Методика виховання культури здоров'я дітей дошкільного віку в різновікових групах *Наука і освіта*. 2016, №10/CXXXXXI. С. 194-199.
4. Вінарчук Н. М. Підготовка майбутніх вихователів до здоров'язбережувальної діяльності в закладах дошкільної освіти.. дис... на здобуття ступеня доктора філософії: 011«Освіта/Педагогіка». Львів, 2024. 362 с.
5. Гнізділова О. А. Професійна підготовка майбутніх вихователів до формування здоров'язбережувальної компетенції у дітей дошкільного віку. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Педагогічні науки*. 2014. Вип. 65. С. 231-237.
6. Денисенко Н. Ф. Формування у молодших дошкільників свідомого ставлення до власного здоров'я : навч.-метод. посіб. Київ: Наш час, Харків: Ранок, 2010. 95 с.
7. Листопад О. А., Мардарова І. К. Формування професійно-педагогічного світогляду майбутніх вихователів. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. Педагогічні науки*, 2022, Вип. 1 (48) С. 46–55. DOI: <https://doi.org/10.31376/2410-0897-2022-1-48-46-55>
8. Листопад О. А., Мардарова І. К. Здоров'язбереження в освітньому процесі закладу освіти: цифровий та інноваційний вимір. *Перспективи та інновації науки (Серія «Психологія», Серія «Педагогіка», Серія «Медицина»)*. 2025. № 7 (53). С. 586–597. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7\(53\)-586-597](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-7(53)-586-597)
9. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Підготовка студентів до валеолого-педагогічної діяльності в умовах ЗДО: теоретичний і практичний аспекти. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Педагогічні науки*. Ізмаїл: РВВ ІДГУ, 2023. Вип. 64. С. 121–133. DOI : [https://doi.org/10.31909/26168812.2023-\(64\)-14](https://doi.org/10.31909/26168812.2023-(64)-14)
10. Листопад О. А., Мардарова І. К., Гуданич Н. М. Розвиток проєктної культури майбутніх педагогів в освітньому середовищі закладу вищої освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*, 2023, Вип. 3. С. 485–497. DOI : <https://doi.org/10.31494/2412-9208-2023-1-3-485-497>
11. Листопад О., Мардарова І. Підготовка майбутніх вихователів до соціалізації дітей дошкільного віку. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету : збірник наукових праць. Серія: Педагогічні науки*. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2020. Вип. 49. С 63–71. DOI: [https://doi.org/10.31909/26168812.2020-\(49\)-8](https://doi.org/10.31909/26168812.2020-(49)-8)
12. Лохвицька Л. В. Програма з основ здоров'я та безпеки життєдіяльності дітей дошкільного віку «Про себе треба знати, про себе треба дбати» Тернопіль: Мандрівець, 2014. 120 с.